

Sygn. akt V ACa 189/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Iwona Wilk
Sędziowie :	SA Barbara Kurzeja (spr.) SA Grzegorz Stojek
Protokolant :	Barbara Franielczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa T. G. i W. W.

przeciwko M. R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt XIII GC 435/13

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Stojek	SSA Iwona Wilk	SSA Barbara Kurzeja

Sygn. akt **V ACa 189/15**

UZASADNIENIE

Powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty zapłaty kwoty 75 306,66 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem zwrotu prowizji otrzymanej przez pozwanego w wykonaniu umowy prowizyjnej z dnia 25.10.2011r.

wskazując, że pozwany nie doprowadził do osiągnięcia obrotu pomiędzy powodami a (...) S.A. w wysokości 500.000,00 zł netto w okresie pierwszych 6 miesięcy od zawarcia umowy, a w takim wypadku, na podstawie § 2 pkt. 6 umowy, zobowiązany był do zwrotu otrzymanej prowizji.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i zarzucił, że powodowie nie zaoferowali do sprzedaży (...) S.A., w określonym w umowie czasie, towarów w wymaganym asortymencie i wymaganej wartości. Podniósł, że zaoferowali jedynie do sprzedaży towar oznakowany w języku chińskim a PIH nie dopuścił go do sprzedaży. Ponadto część objętych umowną produktów nie dojechała do Polski i z tego powodu - pomimo składanych zamówień - sprzedaż towaru nie była możliwa. Dodatkowo podniósł, że strony zawarły ugodę, na mocy której powodowie zrzekli się prawa do dochodzenia zwrotu prowizji, a gwarancją wykonania tego zobowiązania było odesłanie pozwanemu oryginału umowy z dnia 25.10.2011r. Nadto, umowa w tej części narusza zasady współzycia społecznego, skoro powodowie zawarli umowę w celu wykorzystania pozwanego do nawiązania kontaktu z firmą (...) i kontynuowali współpracę z tą firmą także w okresie późniejszym.

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 75.306,66 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 kwietnia 2013 r. oraz kwotę 7.383,00 zł tytułem kosztów postępowania ustalając, co następuje.

W dniu 25.10.2011r pomiędzy T. G. i W.W. działającymi w formie spółki cywilnej jako zleceniodawcą a M. R. jako zleceniobiorcą zawarta została umowa prowizyjna. Na jej podstawie zleceniobiorca zobowiązał się do pozyskania dla zleceniodawcy w ramach prowadzonej działalności handlowej firmę (...) S.A. w P. oraz umożliwienie zleceniodawcy zawarcia z nią ramowej umowy dostawy artykułów spożywczych. W § 2 umowy strony postanowiły, że zleceniobiorca otrzyma prowizję w wysokości 10 % wartości sprzedaży określonej w załączniku do ramowej umowy dostawy, po otrzymaniu przez zleceniodawcę od (...) S.A. zamówienia i dostawie zamówionych artykułów spożywczych.

W § 2 pkt. 5 umowy postanowiono, że w przypadku zamówienia przez klienta u zleceniodawcy w terminie 6 miesięcy od zawarcia umowy artykułów spożywczych o wartości przynajmniej 500.000 zł netto jak również wykonania w całości przez klienta tego zamówienia tj. odbioru towaru i zapłaty ceny, zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty na rzecz zleceniobiorcy dodatkowej prowizji w wysokości 60.000 zł brutto tytułem dodatkowego wynagrodzenia. Zleceniodawca uiścić miał na rzecz zleceniobiorcy zaliczkę w wysokości 60.000 zł brutto. W przypadku niezrealizowania przez klienta wymienionych warunków zleceniobiorca zobowiązany był do zwrotu zaliczki w terminie 3 dni od wezwania do jej zwrotu. Zleceniobiorca zobowiązał się również do zwrotu i rezygnacji z pobrania prowizji o której mowa w § 2 pkt.2 i 3 umowy do rąk własnych zleceniodawcy, jeżeli obrót nie przekroczy 500.000 zł w ciągu 6 miesięcy, w terminie 3 dni od wezwania do zwrotu prowizji.

W dniu 26 października 2011r. powodowie zawarli z (...) S.A. w P. ramową umowę dostawy artykułów spożywczych, na mocy której zobowiązani byli do zapewnienia firmie (...) SA dostępu do towaru i realizacji ciągłych dostaw w ilościach i terminach określonych w zamówieniach w asortymencie Lizak Scyzoryk, Guma do Żucia z zabawką YOYO oraz Lizak Butelka z Proszkiem. (...) S.A. zobowiązana była do odbioru towaru zgodnie z zamówieniem i terminowej zapłaty.

Pozwany wystawił w trakcie realizacji umowy na rzecz powodów cztery faktury VAT na kwotę 75.306,66 zł. W okresie od 8 listopada 2011 r. do 26 marca 2013 r. S.A. (...) złożyła powodom zamówienia na określony umową asortyment spożywczy łącznej wartości 729.720 zł, natomiast wartość zamówień od początku współpracy do 26 kwietnia 2012 r. wyniosła 293.400 zł, z czego powodowie zrealizowali dostawy o wartości 261.518,40 zł.

W dniu 17 kwietnia 2012 r. część dostarczonych do sklepów (...) towarów została zakwestionowana z uwagi na złe oznaczenie znajdujące się na opakowaniach dostarczonych produktów spożywczych. Zakwestionowany towar został zwrócony dostawcy. Obejmował on wartość około 40.000 złotych.

Pismem z 17 kwietnia 2013r. powodowie wezwali pozwanego do zwrotu środków otrzymanych tytułem prowizji w terminie do 26 kwietnia 2013r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy zważył, że roszczenie powodów zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie tego Sądu, zarzut pozwanego jakoby przyczyna nieosiągnięcia obrotów we współpracy między stroną powodową a (...) S.A. w wysokości 500.000 zł w okresie pierwszych 6 miesięcy współpracy leżała po stronie powodów nie znalazł potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. W szczególności nie potwierdziły jej zeznania przesłuchanych na wniosek pozwanego świadków. R. M. oraz J. K. nie dysponowali wiedzą istotną dla rozstrzygnięcia sprawy. Z zeznań świadka M.M. wynika natomiast, że w okresie współpracy doszło do wycofania produktów dostarczonych przez stronę powodową na skutek zakwestionowania prawidłowości ich oznaczenia a w konsekwencji zmniejszenia ilości zamówień w asortymencie, który został zakwestionowany. Zakwestionowanie oznaczenia towaru przez PIH nastąpiło jednakże w dniu 17.04.2012 r., a sześciomiesięczny okres współpracy upływał w dniu 26.04.2012r. Również treść pism i dokumentów nadesłanych na żądanie Sądu przez spółkę (...) nie daje podstaw wnioskowania, że pułap 500.000 zł wzajemnych obrotów nie został osiągnięty z przyczyny leżącej po stronie powodów.

Zgromadzone w sprawie dowody nie dają również dostatecznych podstaw do przyjęcia, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia ugody, na mocy której powodowie zrzekli się przysługującego im w stosunku do pozwanego roszczenia o zwrot wypłaconej prowizji. Okoliczność niniejsza została przez powodów zaprzeczona wobec czego wyłączne twierdzenia pozwanego nie mogą stanowić podstawy dokonania w tym zakresie pozytywnych ustaleń faktycznych.

Zdaniem Sądu, brak jest również podstaw uwzględnienia zarzutu sprzeczności żądania powodów z zasadami współzycia społecznego. Łącząca strony umowa zasad takich nie narusza. W umowie z 25.10.2011r. strony uzgodniły wynagrodzenie prowizyjne pozwanego za podjęte działania pod warunkiem nastąpienia ściśle sprecyzowanego skutku w postaci uzyskania określonej wysokości obrotów, a takie postanowienia umowy nie naruszają zasad uczciwego obrotu. Brak jest natomiast podstaw do przyjęcia, że okoliczność, iż skutek taki nie nastąpił był rezultatem celowego działania lub zaniechania po stronie powodów.

W apelacji wniesionej od powyższego wyroku pozwany podnosząc zarzuty naruszenia:

- art. 5 k.c. oraz art. 58 § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie,

- art. 233 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c. poprzez oparcie ustaleń na wybranych dowodach i pominięcie w ustaleniach pozostałych dowodów, a także treści zawartego przez strony porozumienia wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności rozważenia wymagają zarzuty o natury procesowej, dotyczące prawidłowości przeprowadzonego postępowania.

Wskazać w związku z tym na wstępie należy, że uzasadnienie stanowić musi konstrukcyjną całość, jako że spełnia istotną rolę porządkującą, obligując stosującego prawo do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego pod kątem jego dalszego przyrównania do miarodajnej normy prawa materialnego i ustalenia na tej podstawie ostatecznego wyniku sprawy. Dlatego też składające się na uzasadnienie dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna, tworzą łącznie jedną całość, którą powinna cechować wewnętrzna spójność, tak aby nie było zasadniczych wątpliwości co do tego, jaki stosunek faktyczny i w jaki sposób sąd wiążąco uregulował (por. wyrok SN z dnia 28 stycznia 2008 r., IV CNP 182/07, niepubl.). Tej kompleksowości zabrakło motywom zaskarżonego wyroku w części odnoszącej się do twierdzeń skarżącego, że został on zwolniony z długu na mocy porozumienia stron i że w jego wykonaniu powodowie odesłali oryginał łączącej strony umowy. Nie tylko bowiem brak w nim ustaleń odnoszących się do tej kwestii, ale także rozważań prawnych, przywołanych jedynie w postaci konkluzji, bez uzasadniającego je rozumowania. Sąd Okręgowy ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że „okoliczność niniejsza została przez powodów zaprzeczona wobec czego wyłączne twierdzenia pozwanego nie mogą stanowić podstawy dokonania w tym zakresie pozytywnych ustaleń faktycznych”, pomimo tego, że dysponował dowodami osobowymi, wystarczającymi dla

wyjaśnienia tej istotnej dla rozstrzygnięcia okoliczności, a mianowicie zeznaniami powoda W. W., pozwanego oraz św. M. i miał obowiązek dokonania ich oceny pod kątem ich wiarygodności i mocy dowodowej, zwłaszcza że nie była sporna pomiędzy stronami okoliczność, że powodowie zwrócili pozwanemu za pośrednictwem poczty oryginał umowy po wcześniejszym – bez wiedzy pozwanego - sporządzeniu jej odpisu, poświadczonego notarialnie.

Zarzut naruszenia wymienionego przepisu oraz art. 233 § 1 k.p.c. w pozostałej części nie może natomiast być uznany za zasadny, gdyż pomimo lakoniczności wyводу Sądu pierwszej instancji możliwe było w oparciu o jego treść, przeprowadzenie jego oceny i dokonanie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, w którym zawarto konkluzję o niewykazaniu przez pozwanego, że nieosiągnięcie wskazanego w umowie obrotu (w okresie 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy) nastąpiło z przyczyn leżących po stronie powodów. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza bowiem stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, które w przekonaniu skarżącego nie odpowiadają rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie, a w szczególności podania, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów i jaki to naruszenie miało wpływ na rozstrzygnięcie.

Skarżący poza sformułowaniem zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wskazał wadliwości mogących ten zarzut uzasadniać. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów, aczkolwiek skrótowa, znajduje oparcie w przeprowadzonych dowodach, a apelacja w istocie ogranicza się jedynie do prezentacji poglądów orzecznictwa i piśmiennictwa odnośnie do tego jak powinno być sporządzone uzasadnienie wyroku i zawiera subiektywną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego. Wbrew zarzutom pozwanego, z zeznań świadka M.M. nie wynika by na wysokość określonego w umowie obrotu miała znaczący wpływ niedostępność zamawianej przez gumy do żucia, zaś porównanie wynikającej z przedłożonych dokumentów ilości zamówionych towarów z ilością dostarczonych prowadzi do wniosku, że zakładany obrót nie zostałby osiągnięty.

Z informacji nadesłanej przez (...) S.A. wynika bowiem, że w okresie do 26 kwietnia 2012 r. zamówienia opiewały na kwotę 293.400 zł, zaś zrealizowano je na kwotę 261.518,40 zł i że współpracę wznowiono począwszy od dnia 11 czerwca 2012 r. Z kolei z listy zamówień i dostaw w omawianym okresie (k. 110 – 113) wynika, że guma do żucia była zamawiana i dostarczana do końca kwietnia 2012 r., a nie – jak wynika z zeznań św. M. – przez pierwsze dwa miesiące współpracy i że zwrot towaru o wartości ok. 40.000 zł nastąpił dopiero w połowie kwietnia 2012 r.

Wskazane wyżej uchybienie nie oznacza jednak konieczności przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania ponieważ w przyjętym przez ustawodawcę systemie apelacji celem postępowania apelacyjnego jest ponowne i wszechstronne zbadanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym.

W tym celu zachodziła potrzeba dopuszczenia w postępowaniu apelacyjnym dowodu z uzupełniającego przesłuchania stron dla ustalenia, czy doszło do zwolnienia pozwanego z długu. Przed dokonaniem ich oceny, wskazać na wstępie wypada, że jak się przyjmuje w literaturze i w orzecznictwie, zwolnienie dłużnika z długu, skutkujące wygaśnięciem zobowiązania, wymaga umowy stron stosunku zobowiązaniowego – ich zgodnych oświadczeń woli. Nie jest tu konieczne zachowanie żadnej formy tej czynności prawnej, a wola stron może być uzewnętrzniiona również w sposób dorozumiany (art. 508 k.c., por również wyrok SN z dnia 13 listopada 2003 r., IV CK 202/02, niepubl., z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 224/13, niepubl. oraz z dnia 25 sierpnia 2004 r., IV CK 590/03, niepubl., w którym wskazał, że „oświadczenie woli w tym przedmiocie może być wyraźne, może też nastąpić przez czynności konkludentne, a więc w sposób dorozumiany, na przykład przez zwrot weksla, na którym dłużnik umieścił swój podpis.” Wskazać również należało, a to w związku z twierdzeniami powodów zawartymi w odpowiedzi na zarzuty pozwanego zawarte w odpowiedzi na pozew, jakoby powód W. nie mógł samodzielnie, pod nieobecność drugiego ze współników spółki cywilnej, zwolnić pozwanego z długu, że zgodnie z regulacjami zawartymi w art. 866 k.c. w zw. z art. 865 k.c., każdy współnik spółki cywilnej jest uprawniony do reprezentacji spółki w sprawach zwykłego zarządu, o ile nie ma sprzeciwu innego współnika, a także w sprawach nagłych. W sprawach przekraczających zwykły zarząd niezbędne jest działanie wszystkich współników łącznie. Zasada ta podlega ograniczeniu, jeżeli umowa spółki lub uchwała współników wprowadza szczególne, odmienne postanowienia w tym zakresie. Przepis art. 866 k.c. ma bowiem charakter przepisu dyspozytywnego, co oznacza, że sposób reprezentacji może zostać ułożony według woli wszystkich

wspólników (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 września 2012 r., V ACa 412/12, niepubl). Rolą art. 866 k.c. jest bowiem związanie wspólników nie będących stroną czynności prawnej skutkami tej czynności. Z treści umowy spółki zawartej pomiędzy powodami wynika, że wprowadzili oni do umowy zapis, iż każdy ze wspólników jest uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki i prowadzenia jej spraw i że uchwały wspólników wymagają jedynie sprawy wymienione w § 8 i zaciąganie zobowiązań o wartości przewyższającej 100.000 zł. Nie ulega zatem wątpliwości, że dla ważności umowy o zwolnieniu z długu, o ile doszło do jej zawarcia, nie było wymagane wyrażenie woli o odpowiedniej treści przez wszystkich wspólników spółki cywilnej.

Przeprowadzone dowody w postaci zeznań stron, po ich uzupełnieniu na rozprawie apelacyjnej oraz zeznań św. M., która uczestniczyła w spotkaniu stron mającym m. in. na celu kontynuację dalszej współpracy powodów z firmą (...) nie dały jednakże Sądowi Apelacyjnemu podstaw do przyjęcia, że doszło do zwolnienia pozwanego z długu polegającego na obowiązku zwrotu otrzymanej prowizji, zwłaszcza że św. M. zaprzeczyła by tego rodzaju uzgodnienia i rozmowy na ten temat miały miejsce w jej obecności i nie zmienia tej oceny okoliczność, że powodowie zobowiązali się do zwrotu oryginału umowy. Waleru wiarygodności nie odbiera zeznaniom uczestniczącego w spotkaniu powodowi W. W. fakt wysłania pozwanemu za pośrednictwem poczty oryginału umowy, gdyż umowa ta została mu zwrócona na życzenie świadka M. M., która w świetle zgodnych zeznań stron uzależniała dalszą współpracę od jej zwrotu; nie chciała bowiem aby o jej zawarciu dowiedziała się firma, w której jest zatrudniona. Powód twierdził, że o zawarciu umowy świadek dowiedziała się dopiero na spotkaniu, gdy w jej obecności zażądał od pozwanego zwrotu prowizji, natomiast pozwany na rozprawie apelacyjnej zeznał, że w czasie spotkania stron nie było mowy na ten temat zwrotu prowizji. Jeśli przyjąć wersję pozwanego, to sam fakt zwrotu umowy na żądanie świadka M.M., co pozwany przyznał, wskazując, że chodziło jej o zachowanie poufności, nie pozwala na wysnucie wniosku, że strony złożyły zgodne oświadczenia woli w przedmiocie zwolnienia pozwanego z długu, nawet jeśli pozwany z tego faktu wywodził dla siebie korzystne skutki pozostając w przekonaniu, że zwrot pisemnej umowy oznacza zniweczenie jej skutków.

Wbrew zarzutom apelacji, brak było natomiast podstaw do przyjęcia, że zawarta przez strony umowa była nieważna w części dotyczącej zwrotu prowizji i by Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia wskazanego w apelacji art. 58 § 2 k.c. Wskazywana nadto w apelacji norma art. 5 k.c. (poprzez powoływanie się na naruszenie zasad współzycia społecznego) ma charakter wyjątkowy i może być zastosowana jedynie po wykazaniu istnienia okoliczności wyjątkowych po stronie osoby, której interes jest zagrożony wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę, co - wbrew twierdzeniu apelacji - nie zostało wykazane w rozpoznawanej sprawie.

Klauzula generalna niedopuszczalności czynienia ze swego prawa użytku sprzecznego z zasadami współzycia społecznego ma na celu zapobieganie stosowania prawa w sposób prowadzący do skutków nieetycznych lub rozmiągających się w sposób zasadniczy z celem danej regulacji prawnej. Tak więc odmowa udzielenia tej ochrony osobie, która korzysta z przysługującego jej prawa podmiotowego w sposób zgodny z jego treścią, może mieć miejsce zupełnie wyjątkowo i musi być uzasadniona istnieniem szczególnych okoliczności uzasadniających przyjęcie, że w określonym układzie stosunków uwzględnienie powództwa prowadziłyby do skutków szczególnie dotkliwych i nieakceptowanych. Stosowanie art. 5 k.c. nie może być wymierzone przeciwko treści prawa postrzeganego jako niesprawiedliwe, lecz musi być następstwem wykonania prawa podmiotowego przez stronę godzącego w fundamentalne wartości, których urzeczywistnieniu ma służyć prawo.

Analiza motywów apelacji wskazuje, że pozwany myli skutki finansowe umowy z treścią stosunku prawnego i utożsamia ujemne, ekonomiczne konsekwencje umowy z naruszeniem właściwości stosunku umownego. Gdyby podzielić pogląd skarżącego, to – jak się podkreśla w orzecznictwie - każda umowa gospodarcza przynosząca straty finansowe byłaby nieważna, a takie stanowisko jest nie do przyjęcia. Zawarta przez strony umowa nie wykracza poza ramy stosunku umownego i nie jest sprzeczna z jego naturą. Skarżący nie wykazał natomiast, ani nawet nie twierdził, że działał pod presją powodów, który był silniejszą stroną tego stosunku zobowiązaniowego i aby w rozpoznawanej sprawie zaistniały szczególne, wyjątkowe okoliczności przemawiające za oceną, iż żądanie powoda zwrotu udzielonej prowizji jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i stanowi nadużycie prawa podmiotowego w świetle

art. 5 k.c. W świetle ugruntowanej linii orzecznictwa, zarzut nadużycia prawa podmiotowego może być bowiem uwzględniony jedynie w wyjątkowych wypadkach, a takie w niniejszej sprawie nie zachodzą.

Z powyższego wynika, że apelacja nie ma usprawiedliwionych podstaw, a ponieważ zaskarżone orzeczenie, pomimo skrótowego uzasadnienia, w ostatecznym wyniku odpowiada prawu należało apelację oddalić jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w zw. z art. art. 108 § 1 i 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Grzegorz Stojek	SSA Iwona Wilk	SSA Barbara Kurzeja